

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

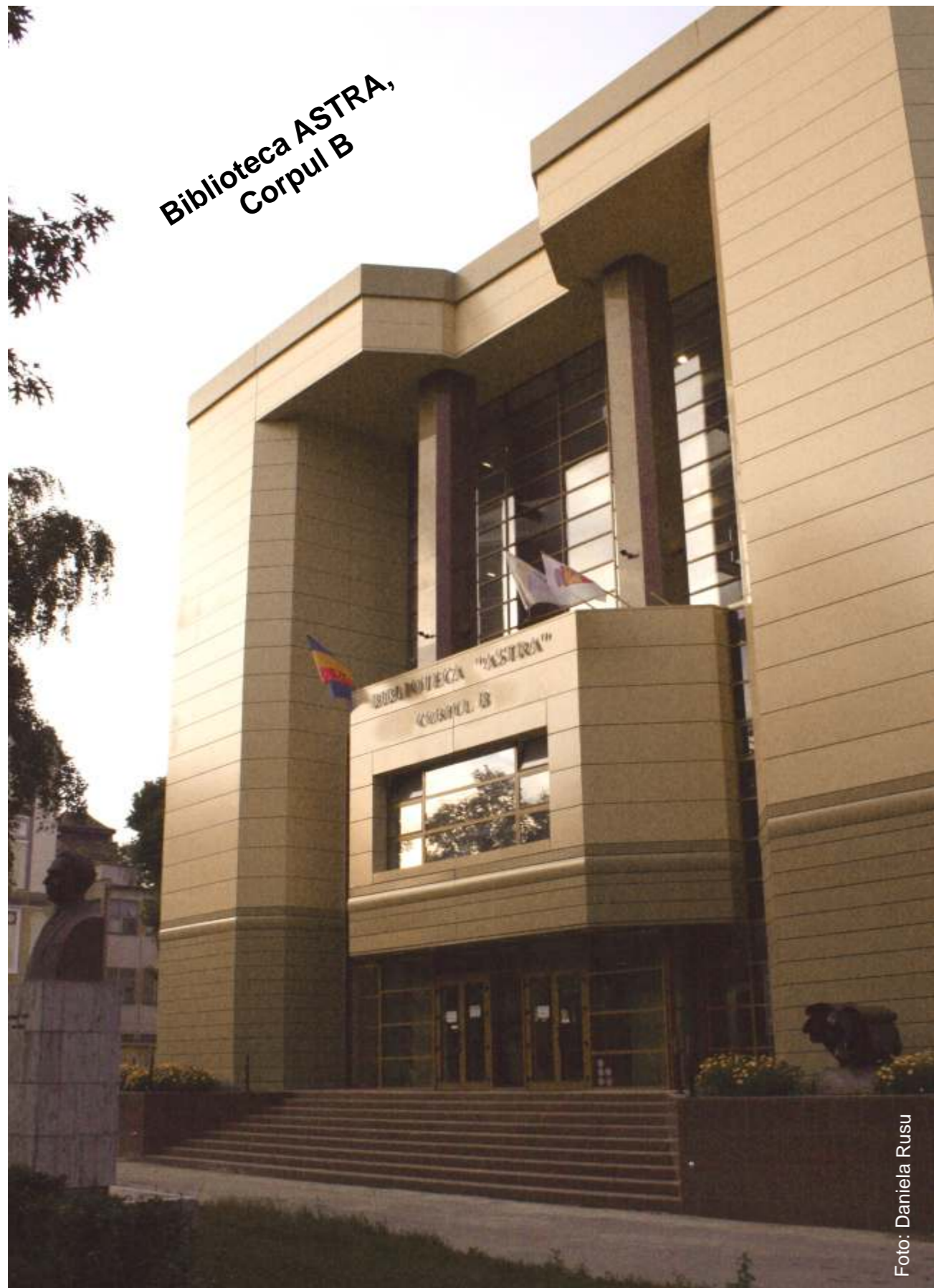
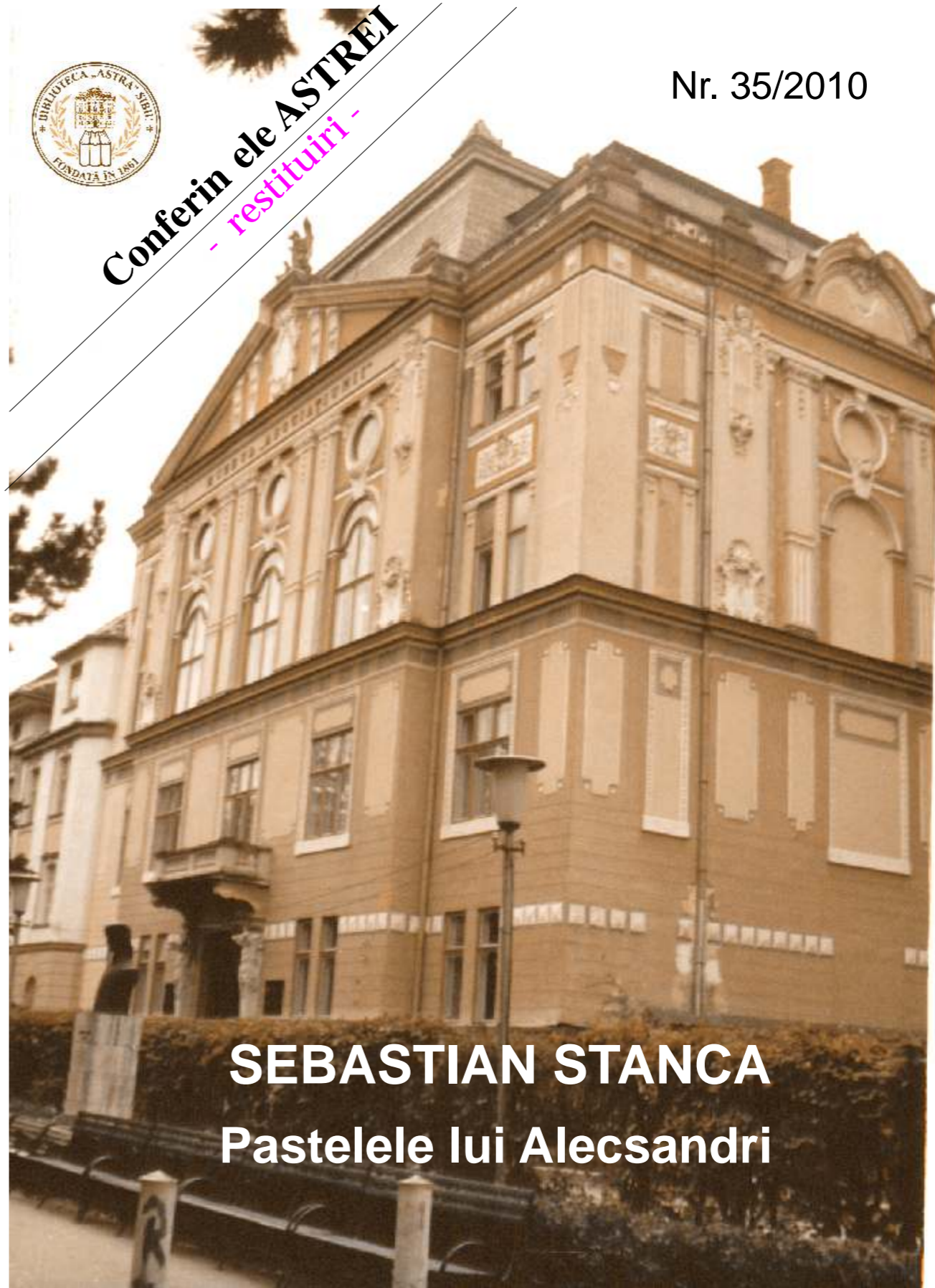

Foto: Daniela Rusu

Conferințele ASTREI
- restituiri -

Nr. 35/2010

SEBASTIAN STANCA
Pastelele lui Alecsandri

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințe restituite:

SEBASTIAN STANCA: *Pastelele lui Alecsandri*

.

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**
Tehnoredactare: Gabriela **Hașegan**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

**CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU**

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjstrasibiu.ro>, e-mail: bjstrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i> (nr. 5)
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931-</i> (nr. 6)
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i> (nr. 7)
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007	(nr. 8)
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
George Banu	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i> (nr. 21)
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i> (nr. 22)
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i> (nr. 23)

Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i> (nr. 24)
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i> (nr. 25)
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i> (nr. 26)
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i> (nr. 27)
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i> (nr. 28)
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i> (nr. 29)
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i> (nr. 30)
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i> (nr. 31)
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i> (nr. 32)
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i> (nr. 33)
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...))»</i> (nr. 34)
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i> (nr. 35)

Sebastian Stanca

PASTELELE LUI ALECSANDRI

**Conferință ținută în sala Muzeul Asociațiunii
din Sibiu în Aprilie 1906 ***

Tot din acest loc ați avut prilejul în ciclul trecut de conferințe să auziți rostindu-se cuvinte frumoase și pline de elogii la adresa cântărețului gingășiei și al frumuseților naturii, pe care și eu mi l-am ales ca să vă opăcesc pe câteva momente asupra unei părți a activității lui, care a rămas neamintită, și care constituie una din paginile cele mai frumoase ale poeziilor bardului dela Mircești. Aceste sunt pastecele. Ele ne dau poate mai limpede ca oricare capitol al activității lui Alexandri, cea mai clară oglindă a sufletului autorului lor. În minunatele tablouri, ce ni-le prezintă cetim limpede păsurile atât de senine ale poetului. Aceste pastecele ne povestesc despre seninătate, dragostea de viață, iubirea nemărginită față de frumusețile sublimei naturi, despre simțirile gingașe ale sufletului pururea încălzit de cel mai strălucitor idealism și optimism al poetului. Ele ne mărturisesc, că sunt toate mărgăritare smulse din bogăția sufletului autorului lor și în ele e întrupată toată gingășia unor sentimente, cari nu se pot nutri decât la sânul admirației pentru tot ce e frumos, nobil și sublim.

Feți gingași ai primăverii sunt aceste poezii, căci cetindu-le te răpesc, îți amețesc sufletul și cu muzica lor dulceagă te fură în acele regiuni, unde nu sunt decât lucirile senine.

Delicate îți par ca ghiociei primăverii, cari abia răsăriți pier, ca picăturile de rouă, cari se resfață furând cele mai minunate colori din tremurul razelor soarelui, dar o lină adiere de zefir spulberă tot jocul fantastic al acestor diamante.

Așa sunt pastecele lui Alecsandri, a căror gingășie îți este teamă să o atingi nu cumva să turburi drăgălășia, cu care îți împresoară sufletul.

De aceea le-a și dat însuș autorul lor numele de “pastecele”, numire împrumutată din pictură, unde pastel înseamnă tablou lucrat cu colori de

* Transilvania, Sibiu, 1906, nr. II, p. 29-45.
Textul păstrează ortografia vremii.

pulbere fină, cari tablouri reclamă muncă și îngrijire extraordinară, pentru că o mică alterare ruinează întrg productul.

În împărăția poeziei pastelate sunt copii de pe natură, mici spicuri din mulțimea fără hotare a mărgăritarelor naturii. Sufletul poetului încălzit de cele mai nobile emoții, vede în cele mai mici și neînsemnate manifestații ale naturii, pe cari nemuritorul laic le privește cu oarecare nepăsare, o înțelepciune și armonie ideală, gândul i-se avântă prin mândri curcubeii și sufletul nobil înfrățit cu avântul talentului dau puțință graiului să exprime prin cuvinte taina frumuseților acestora, pe cari noi, poporul lai, nu le știm gustă numai ca un complex, numai ca o frumuseță generală sub numele: natură.

Natura, această scriptură sfântă a dumnezeirii, care răpește cu farmecele sale pe tot călătorul acestei existențe vremelnice a încătușat în mreșile sale poate maimult ca pe oricare pe Alecsandri.

Natura l-a făcut cântăreț al dorului, bardul libertății și al avântului, poetul florilor și-al iubirii.

Dela sânul acestei naturi, care l-a robit atât de mult culege el mărgăritarele pastelelor sale, cari nu sunt alta decât cântece de preamărire la adresa naturii.

Dacă Alecsandri a nutrit o iubire atât de mare față de natură, se înțelege de sine, că haina în care ne-o prezintă e o haină de mătasă presărată cu diamante. La Alecsandri natura în toate amănuntele ei ni-se prezintă în colorile vii ale puterii și dragostii de viață, ale vigoarei și seninătății june. Lui Alecsandri îi place să întrupeze natura într'o femeie tină, o Ileană Cosînzeană, care primăvara aduce pe pământ lumină caldă ce'n inimă pătrunde și cu zîmbetul ei drăgălaș deșteaptă flori și iarbă pe câmpii; vine aducând în poală toporași și ghiocei, insotită de cocostârce și rândunele și cocoare călătoare. Vara umple holdele de potopul spicelor de aur, se scaldă în râul luciu ce se'ncovoie sub copaci ca un balaur, șoptește florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Iar iarna în bătaia razelor de căldură la gura sobii dorul i-se avântă departe înainte și un oftat i-se furișează pe buze după dulcea primăvară, o așteaptă cu nerăbdare, ca din cer să vie acea zină drăgălașă cu glasul aurit.

Iar când vine primăvara sufletul îi crește de bucurie:

Ah iată primăvara cu sânul-i de verdeață
În lume-i veselie, amor, sperare, viață
Și cerul și pământul preschimă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări.

Pământul însuș se simte fericit auzind tunetul de primăvară:

Văzduhul bubuește!...pământul desmorțit
Cu mii și mii de glasuri semnalului răspunde,

Și de asprimea iernei simțindu-se ferit,
De-o nouă 'ntinerire ferice se pătrunde.

La răsărit urare! urare la apus!
Un cârd de vulturi ageri, rotindu-se pe sus,
Se 'nalță, ca s'asculte mult vesela fanfară,
Ce buciună prin nouri frumoasa primăvară.
(Tunetul)

Primăvara cu tot zbuciumul de viață nouă e terenul pe care se simte
Alecsandri bine.

O dragoste sfântă nutrește Alecsandri pentru această primăvară.

Ea este idealul perfect al frumuseții pentru Alecsandri. Soarele atunci
lucește mai fermecător, șoaptele frunzelor atunci sunt mai dulci și dragostea
florilor atunci e mai înfocată.

În toate manifestațiile naturii Alecsandri vede numai gingășie și
delicateță; veselie și blândeță primăvărată caracterizează toate pastecele lui.

Nota aceasta de nevinovăție e întipărită pe toate pastecele. Iarna cu
gerul ei năpraznic și cu viscolul, care frământă văzduhul, la Alecsandri e tot
atât de senină ca și celelalte anotimpuri, pentru că lui îi place să culeagă și din
manifestațiile iernii tot părțile încălzite de raze de soare și scânteii de lumină.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania ușoară, care lasă urme albe.
Surugiul chiuște; caii sboară ca doi smei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scânteii.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Să văd insule de codrii, s'aud câni la vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunț mărgăritar
Salt'o veveriță mică pe o creangă de ștejar.
(Sania)

Viscolul, gerul și înghețul are la Alecsandri un caracter prea senin.
Faptul acesta e cauzat de comparațiile domolitoare pe cari le aplică Alecsandri
consequent. Astfel:

Gerul deși îl înzestreață cu atributele aspru și sălbatic ni-l prezintă ca
un flăcău care strânge în brațe lunca amorțită și ca pe o mireasă.

o încunună dinspre zori

Cu'n văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

Pe cristalul înghețat gerul depune crini și roze ce cu drag le-a sărutat .

Viscolul vâjăe prin vijelie dar spulberă zăpada în valuri albe, ce trec în zare ca nisipurile dese din pustiul african.

Lunca netedă strălucitoare tremură în pulbere de raze, nour de scânteii, e pudruită cu mărunț mărgăritar,

Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare

Pare un lan de diamante ce scârtăe sub picioare.

Toate aceste însușiri cu cari își dăruiește Alecsandri mozaicul său de tablouri domolesc asprimea factorilor iernii și în sufletul nostru și aceste scene de iarnă trezesc aceleași senzații senine, pe cari ni-le deșteaptă cocorii primăverii ori secerișul din miezul de vară.

Cu o predilecție caracteristică alege Alecsandri toate aceste scene senine și zîmbitoare ale naturii. Întunecul îl ocolește, căci de acesta se îngrozește. Noaptea îi place nu numai primăvara când e scurtă, când codrii „organele sonore” au amuțit și munții, „altarele naturii” dorm, cînd noaptea în vesmântul ei mohorît aprinde pe cer „mii de stele argintii” iar luna, crăiasa nopții îneacă văzduhul cu potopul de lumină feerică.

Lumina îi place, soarele eternul far dătător de viață, pe care îl numește: dulce soare, doritul soare, iubitul soare, - mișcare, viață, veselie; aceste sunt notele, pe cari le culege Alecsandri din natură și le imprimă pastelurilor sale.

Nu tot acelaș caracter îl aflăm la poeții noștri mai tineri. St. Iosif ne prezintă natura în haina unei serioșități resignate, unei reverii duioase. La Iosif contemplarea naturii deșteaptă jale și dor după vremile trecute. Sosirea cocoarelor îl umple de duioșie.

Iosif spicuește din natură partea tristă, în toate amănuntele el vede decădița, pornirea spre peire și imprimă acestor produse un ton special de decepție.

E secetă – și de căldură
Pe câmp porumbul se usucă
Mor vitele în bățatură
Și norii vin ca să se ducă...

Țăranii 'n cârciumă s'adună
Pe câmp abiă se mișcă o turmă
Tânguitor talanga sună
Ciobanul a rămas în urmă,

Cu cotul răzimat în bătă
El cată dus în depărtare
Dar seceta posomorâtă
Se 'ntinde fără de hotare. (Pastel I)

La Iosif e serioasă, gravă și plină de mister, pe când Alecsandri ne-o înfățișează pururea fluturând, gingașă și zîmbitoare. În schimb însă întâlnim la Iosif în contemplația naturii mai multă psihologie, sentimente ce vorbesc la inimă cu un fond puternic și original.

Seninătatea lui Alecsandri și psihologia lui Iosif le găsim apoi întrunite la măestrul Coșbuc.

Cel mai natural și nesilit ton câmpenesc trădează pe acest poet trăit în copilăria sa la țară, o naivitate de sentiment și expresie fără păreche, împreună cu o gingășie naturală și caracteristică națiunii noastre și toate aceste sunt rediate într'o limbă compusă din locuții, imagini și întorsături de frasă din graiul popular* .

Iat'o! Plină, de spre munte
Ese luna din brădet
Și se 'nalță 'ncet încet
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sunt codrii mari de brad;
Ritmice valurile cad,
Cum se sbate 'n dulce ropot
Apa'n vad.

Dintr'un timp și vântul tace;
Satul doarme ca 'n mormânt -
Totu-i plin de Duhul sfânt:
Liniște 'n văzduh și pace
Pe pământ.
(Noapte de vară).

Simțim cum noaptea înaintează încetul cu încetul, cum liniștea crește pânăce totul culminează cu

Totu-i plin de Duhul Sfânt
Liniște și pace pe pământ.

Deși ne predispune spre melancolie, poetul nostru nu se simte singur ca d. e. Eminescu, căci tot e plin de Duhul sfânt și pentru el noaptea nu-i un

* G. Evolcean : G. Coșbuc. Convorbiri literare 1894 pag. 958.

pustiu melancolic, ca pentru Eminescu sau Iosif, ci o dorință dulce de a se odihni de ostenelele zilei, pentru a le reîncepe în dimineața următoare.*)

Și mai multă putere de expresie ne îmbie poetul nostru, cântărețul dorurilor noastre: Oct. Goga. Acesta vede în natură un soț de suferință, un tovarăș care împărtășește tot sbuciumul sufletului său:

Din funduri de peșteri vin umbre șirag
 Și-ascuță durerea cântării
 De patima doinei și umbrele mor
 Cu lacrimi plâng genele zării
 Și doina se zbate și frunzele plâng
 Și codrul prelung se 'nfioară.
 Când iată prin neguri cu sârg străbătând
 O rază solie pogoară;
 Deschideți larg poarta cărunților brazi
 Să vie 'mpăratul mării,
 Să mângâie jalea nestânsului dor
 Să 'mpace durerile firii.

Abstrăgând dela personificarea atât de măreață a zorilor ce vin din câmpiile mohorâte ale văzduhului, natura aci întrupată simte și tălmăcește jalea nestânsului dor și durerea, ce paște sufletul poetului.

Și poate la nici unul din poezii noastre nu e interpretată natura atât de viu, la nici unul nu e stăpânită această personificare a naturii de un sentiment atât de puternic și de o putere de acțiune atât de extraordinară.

Jeluirea dorurilor sale poetul nostru tot cu natura o împarte.

Când rătăcind bătrâne codru
 Ajung la sânul tău de tată
 La poarta 'mpărăției tale
 Plec fruntea mea înfierbântată,
 Eu simț că n lung șirag de lacrimi
 Să sfarm'al genei mele tremur
 Și ca un făcător de rele
 La poarta ta eu mă cutremur.

Poetul însuș dela natură și-a învățat cetluirea artei sale, căci zice:

Veniți să 'ngenunchem cu toții
 Pământul negru-i vechiul nostru tată
 La sânul lui să râdem și să plângem
 Cu sufletul și inima curată,
 Să fim copiii iscusiți ai firii
 Să învățăm din sfânta ei cântare

Și să asculte sufletele noastre
Mult înțeleapta firii îndurare.

*

Alecsandri e romantic. El a eșit din școala trubadurilor francezi ai veacului trecut, cari se emancipaseră de sub cătușile rigide ale clasicizmului și au enunțat o libertate fără hotară în concepțiile artei. Baza romanticizmului în această tendință spre deplină libertate, care devenise îndeosebi în Franca o puternică școală de renaștere, eră natura în divina ei simplitate.

Natura cu inspirația și farmecul ei sănătos a dat naștere acestui curent inconștient, încă în vremuri depărtate, prin sec. XII și XIII când trubadurii călători purtau poezia dragostii și a farmecilor naturii din sat în sat în cântecele lor persecutate de pedanteria și prostia călugărilor francezi și germani legați orbiș de glia hotarilor în cari se mișcă poezia greacă și latină. Poezia trubadurilor însă cu toate aceste persecuții și anateme aveă trecere la popor, pentrucă eră plină de farmec și sănătate narutală și poporul care numiă această poezie “floarea iubirii” a susținut-o în mod latent secole dearândul făcându-i loc tot mai larg la vetrele sale, pânăce curentul sănătos a ajuns să rupă zăgazurile și cătușile clasicizmului. Poeții francezi ai veacului trecut în frunte cu Mistral, duc acest curent de reînviere la isbândă.

Convingerea tuturor aderenților acestui curent eră, că: “Artele și literatura n’au speranță de viață decât acolo, unde-și trag originea din însăș tulpina popoarelor; altmintrelea ele nu sunt decât niște plante exotice, cari la cel dintâiu vânt ori îngheață ori se usucă. Ca să avem o artă și o literatură națională, trebuie ca ele să fie cu societatea, cu credințele, cu obiceiurile, într’un cuvânt cu trecutul nostru”. (Cogălniceanu)*).

În această școală ș-a agonisit și Alecsandri nutremânt spiritual. Încălzit de ideile romanticizmului cu o sfântă venerație pentru frumusețile naturii, simbolul dragostii de viață și a bunătații, se întoarce Alecsandri în țară și aci descopere tezaurul frumuseților poetice, bogăția expresiei naturale isbucnite din adâncul inimii poporului.

Terenul eră deci pentruca romanticul Alecsandri să ajungă la gloria unei strălucite isbânde.

Alecsandri pornește pe o cale nouă, pe calea poeziei populare naționale, care este adevărata cale corespunzătoare și accesibilă spiritului unui popor. Poezia lui e ruptă din sufletul poporului, estetica poporului îmbrăcată într’un lirism dulce dau poeziilor lui farmecul care străbate la inima poporului, căruia îi cântă.

* “Transilvania 1905 p. 31.”

Și aceasta e caracteristica principală a poeziilor lui; Alecsandri e poet popular național.

“Dacă este – zicea Alecu Ruso în 1855 – ca neamul românesc să aibă și el o limbă și o literatură, spiritul public va părăsi căile pedanților și se va îndrepta la izvorul adevărat: la tradițiile și obiceiurile pământului unde stau ascunse încă și formele și stilul și limba”.*)

Alecsandri a priceput și a fost pătruns de acest adevăr.

“Mie mi-e drag Românul, zice el, și știu prețui bunătățile cu care l-a dăruit natura. Mi-e drag să-l privesc și să-l ascult, căci el e simplu și frumos în înfățișarea lui; căci e curat, înțelept, vesel și poetic în graiul său.

Această iubire l-a făcut pe Alecsandri să se inspire din tradițiile și obiceiurile pământului, să străbată munții și câmpiile pentru a culege roadele muzei populare, mitologie și adevărata limbă românească. El iubiă poporul român așa cum numai un poet știe iubi. *)

Iubirea aceasta pentru popor, acest caracter național român e eclatant întipărit și pastelelor sale. Alecsandri se transpune în spiritul poporului, îi ascultă șoaptele și vrerile și gustă cu el alătura plăcerile și năcazurile lui și toate le privește cu ochiul senin al șăranului netulburat de contemplații decepționiste. Alecsandri se înfrățește cu modul de cugetare natural al omului dela țară și subiectivismul artei sale se acomodează spiritului neprihănit al poporului. De exemplu:

Noroc bun!... pe câmpul neted es României cu-a lor pluguri!
Boi plevani în câte șease trag, se opintesc în juguri.
Plugarii apasă 'n coarne; ferul taie brazde lungi,
Ce se nșiră'n bătătură ca lucioase negre dungii.

Treptat câmpul se umbreștesub a brazdelor desime;
El răsună 'n mare zgomot de voioasa argățime,
Iar pe lanul, ce în soare se zvântează fumegând,
Cocostârcii cu largi pasuri calcă rar și meditând.

Acum soarele-i l-amiază; la pământ omul se 'ntinde
Când de fete și neveste dela sat aduc merinde.
Plugul zace 'n lan pe coaste, iar un mândru flăcăuș
Mână boii la izvoară și îi paște la imaș.

Sfântă munca dela țară, izvor mare de rodire,
Tu legi omul cu pământul într'o dulce înfrățire!
Dar lumina amurgește, și plugarii cătră sat

Hăulind pe lângă juguri se întorc dela arat.

(Plugurile)

Toate aceste sunt scene cari ne plac pentrucă în ele recunoaştem spiritul poporului nostru , recunoaştem sufletul nostru. Ne plac pentrucă vedem în ele întrupate fiinţe, cari simt aceea ce simţim şi noi, cari au dorurile şi vrerile ce ne încălzesc şi pe noi, ne recunoaştem pe noi înşi-ne.

Şi aceasta e una din condiţiile principale ale artei. Arta este democrată, ea pleacă dela sentiment şi se adresează la sentiment.

Arta trebuie deci să reproducă sentimentul public al individualităţii unui popor, să reproducă realitatea lui individuală. Ce e această realitate individuală?

Am amintit mai sus pastelul lui Alecsandri “Plugurile”. E o scenă vie de primăvară când plugul este la câmp, la munca sfântă dela ţară. De ce ne place? Oare la alte neamuri nu întâmpinăm acelaş lucru? Da; dar în plugurile lui Alecsandri ne recunoaştem pe noi înşi-ne, câmpul neted, boii plăvani, braţul gros şi ars de soare, cocostârcii, cârdul de fete şi neveste, ce mână boii la izvoare şi îi paşte la imaş, hăulitul plugarilor pe lângă pluguri, când se întorc dela arat, sunt tot atâtea realităţi cari sunt speciale, sunt individuale poporului nostru.

De ce ne încântă lunca lui Alecsandri? Pentru că lunca aceasta e românească, florile ce se înfrăţesc cu paserile venite din neagra străinătate, bujorelul falnic, gingaşele lăcrămioare, oacheşele viorele, ciocârlile, oaspeţii soarelui, cucul plin de îngâmfare, fluturii cu aripi pudruite, şi privighetoarea, al cărei cântec fără nume, e ca “suflarea unui geniu”, ce opreşte în cale şi gânditoarea lună – toate aceste sunt ale noastre.

În feeria luncii descoperim farmecile unei frumuseţi speciale nouă. Alecsandri are fondul de idei comun poporului nostru; nu o idee profundă filozofică, o idee, care deşi nu totdeauna originală, e cu toate aceste ceva neobicinuit şi particular, ci ideile şi idealurile unui popor întreg sunt domeniul lui Alecsandri. El are sentiment optimist, e cântăreţul vecinic tânăr şi fericit. Acest sentiment al său e manifestat prin forme uşoare, cari merg mai puţin afund. Cu dânsul are cele mai multe puncte de asemănare Coşbuc. Ca şi Alecsandri s’a inspirat din literatura noastră populară; ca şi Alecsandri e un optimist, un cântăreţ vesel şi fericit. Fondul lui de idei şi sentimente e mai uşor, mai senin şi natural.*

Succesul acestei regenerări sănătoase s’a observat în curentul dus la isbândă de Coşbuc şi pleiada talentelor tinere, între cari, liniştiţi o putem mărturisii, locul de frunte şi-l eluptă poetul nostru Octavian Goga.

* Evolceanu: Convorbiri literare 1894 pag. 826.

Caracterul național smuls din sufletul nostru, pe care l-a turnat Goga în mărgăritarele versurilor sale, pe lângă o clasică frumuseță a limbii i-a garantat un succes atât de strălucit. Aceste versuri sunt oglinda tuturor doririlor și păsurilor, ce ne frământă. Noi îl pricepem mai bine, pentru că ale noastre sunt patimile ce le cântă.

A mea e lacrima ce 'n tremur
Prin sita genelor se frânge
Al mru e cântul ce 'n pustie
Neputincioasa jale 'și plânge. -

Nu, nu sunt numai ale lui, sunt ale noastre, sunt ale tuturor, ale acestui neam ce demult plânge umilit în umbră, cu umeri gârbovi de povară.

Seninătatea idilică a lui Alecsandri află cu totul altă întrupare în poezia lui Goga. Plugarii lui Alecsandri sunt pururi veseli, doinitorii albastrei nevinovății, pe când plugarii lui Goga sunt:

- Frați buni ai frunzelor din codru
Copii ai mândrei bolți albastre
Sfințiți cu lacrimi și sudoare
Țărâna plaiurilor noastre –

Sunt:

- Creștini ce n'aveți sărbătoare
Voi cei mai buni copii ai firii
Ursiți din lacrimi și sudoare.

Sunt

.....oșteni fără de nume
Ce duc războiul mare al tuturor
Cei ce se sting în negură și uitare
Și cad și mor de cruda 'mpovărare
A tuturor durerilor din lume.

Goga pătrunde în sufletul acestui neam oropsit de oameni, din sferele albastre ale lui Alecsandri ne chiamă pe pământ, ne arată toată jalea și durerea, ce și-a făcut cuib la vatra acestei mizerii. El e convins că

În pacea obidirei noastre
Ca'ntr-un adânc întins de mare
Trăește înfricoșatul vifor
Al vremilor răsbunătoare.

și de aceea ne chiamă la muncă, la luptă pentruca să răsbunăm durerile străbune, durerea unui neam ce așteaptă de mult o dreaptă sărbătoare,

să spulberăm atâtea patimi fără leacuri, să ridicăm acest neam străin în țara lui, pentruca el

fratele bun cu glia
Să fie județul ceasului de mâne
Ce'ntr'un zorit aprins de dimineață
Cu mâna lui vitează, îndrăsneață
Zdrobi-va cartea legilor bătrâne.

Iată cea mai desăvârșită tălmăcire a realității individuale a sufletului nostru frământat de sbuciumul turnat în aceste mărețe versuri.

Iată o *deosebire* colosală, între interpretarea acestei individualități în pastelele lui Alecsandri și poeziile lui Goga. Și cu toate acestea amândoi sunt naționali, amândoi sunt ai noștri.

Această individualitate dă artei caracterul național, pe care îl caută inconștient sufletul fiecărui om.

Arta lui Alexandri special în paste este cu desăvârșire națională, Alecsandri este sufletul curentului național al poeziei române. Aparițiile sporadice ivite înaintea lui în domeniul artei poetice naționale au fost prea slabe decât să se poată ridica la valoare impunătoare.

Alecsandri a fost măestrul, care întocmai ca prietinel său Mistral din Franța, bazat pe principiile sănătoase ale romanticizmului a pornit cursul poeziei și al artei române peste tot pe cărările naționale, a făcut-o să fie adevărat românească.

La aceasta au contribuit în măsură deosebit de mare pastelele, cari au văzut lumina într'un timp când caracterul lui Alecsandri de poet popular național eră deja pe deplin format.

Pe lângă aceste note caracteristice generale ale pastelelor lui Alecsandri, aceste flori de primăvară nu pot tăinui nici alte însușiri mai ascunse ale sufletului poetului.

E o cerință necondiționată pentru un product de artă ca impresiile să și-le cearnă, prin prizma sufletului artistului și idealizându-se să ni-le până curate, ca lumina înaintea ochilor noștri. Fără de această întreagă reproducția rămâne rece ca marmora și răceala aceasta nu e accesibilă sufletelor noastre.

Artistul moae impresiile în sufletul său, în personalitatea sa, toarnă vieață și căldură în productul său și atunci acesta e desăvârșit, e creatura sufletului lui, vorbește la sufletul nostru, iar acesta simte.

Purgatorul acesta prin care trece toată concepția, dă productelor fiecărui artist nota caracteristică a acestuia prin urmare și a școalei din care face parte. Poeziile lui Eminescu ne destăinuiesc pe filozoful cu energia viziunii și patima simțirii, sentimentalitatea abruptă alui Vlahuță, vivacitatea dramatică a lui Coșbuc, dorul după vieața patriarhală, duioșia lui Iosif,

sbuciumul revoltei sufletești din poeziile lui Goga, toate tradează pe autorul, care le-a dat suflet și viață.

Această individualitate artistică o simțim și în pastelele lui Alecsandri. În mozaicul de tablouri toarnă viață și simțire, își toarnă sufletul său.

Ele ne spun cât de fericit se simte Alecsandri în mijlocul naturii, în lunca dela Mircești:

Luncă, luncă, dragă luncă, vad frumos al țării mele
Mândră 'n soare, dulce 'n umbră, tainică la foc de stele.
O minune farmec dulce, o putere creatoare.

Ele ne spun cât de dragi îi sunt florile, frunzele și paserile:
Și stejarul zice ierbii: Mult ești vie și gingașă
Fluturașul zice florii: Mult ești mie dragălașă
Vulturul uimit ascultă ciocârliă ciripind
Rîu, isvoare, nouri, raze se împreună zîmbind.

Ele ne povestesc, câtă venerație și dragoste simte Alecsandri pentru neamul său, pentru poporul dela țară:

Sfântă muncă dela țară, isvor sacru de rodire
Tu legi omul cu pământul într'o dulce înfrățire.

Toate pastelele ne descoper mai limpede o însușire a autorului lor, însușire care în aceste paste iese mai bine la iveală și care nu o prea întâlnim la alții. Un dor de călătorie, un dor de ducă neastâmpărat îi alungă sborul gândului pururea pe cărările largului văzduh. În espanzivitatea sufletească ar stă să cuprindă întreg universul în sufletul său.

O farmec, dulce farmec al vieții călătoare
Profundă nostalgie de lin albastru cer
Dar gingsș, de lumină, amor de dulce soare
Voi mă răpiți când vine în țară asprul ger.

În călătorie, în modestul pat de fân, al unei trăsurii brașovenești a fost născut Alecsandri și se vede, că acesta a fost un semn, că sufletul său pururea va fi stăpânit de acel dor de ducă, de a cutreeră lumea, de a culege tot ce e mai bun în lume și a-l duce scumpei sale patrii.

Când cocostârcii și rândunelele, oaspeții caselor noastre, pleacă alungate de pustiul vântului de toamnă, sufletul lui Alecsandri le petrece plin de jalnic dor până le înghite zarea mohorâtă, iar când primăvara

Din cea zare luminoasă vine-un lung șir de cocoare,
Alecsandri le invidiază, că el nu poate avea fericita soarte pe care o au aceste
Fericite călătoare! Zburând iute pe sub ceruri,
Au văzut în repejune, ale Africei misteruri,
Lacul Cead și munții Lunei cu Pustiu 'ngrozitor,
Nilul alb, cărui se'nchină un cumplit negru popor.

Fericite îi par aceste pasări călătoare, cari pot cutreeră lumile dearândul.

Fericit îi pare rîul luciu ca un balaur care se încovoiaie sub copaci.

Valurile ce se bat în bulboace pe prundișul lunecos îi îmbată sufletul de dorul călător

Și gândirea mea furată se tot duce 'ncet la vale

Cu cel rîu care 'n veci curge, făr' a se opri în cale.

Fericite îi par toate aceste pentrucă acolo în nemărginirea văzduhului e largul fără hotară al libertății, iar pasările sunt pentru el crainicii adevăratei libertăți.

Fericit îi pare „drumețul” venit din „lumea întregă”, care ajunge pe cărarea șerpuită la o fântână și acolo întâlnește în ștergar și în cătrință o sprintenă româncă căreia îi umple cofița cu apă.

Româncuța multămeștesuflă 'ncet peste cofiță

Și cu apă ne 'ncepută udă rumena-i guriță.

Iar drumețul după dânsa bea, fugarul își adapă

Și se jură că pe lume nu-i așa de dulce apă.

Fugarul acest soț credincios al omului, încă e nedespărțit de persoanele predilecte călătoare ale lui Alecsandri. Fugarul îl poartă în zbor nebun, peste lanul alb de troene călătoare, ce acopere întreg pământul cu un vâl alb de promoroacă.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare,

Ce se 'ntrec pe câmpul luciu, scoțând aburi lungi pe nare.

O! tu, gerule năpraznic, vin' îndeamnă calul meu,

Să mă poarte ca săgeata, unde el știe și eu!

Fugarul îl duce cu gândul călător peste pustiul gol și înspăimântător al Bărăganului. El fuge de această

Cîmpie lungă, a cărei tristă zare

Sub cer în fund departe misterios dispăre,

fuge în goana roibului pentrucă să se oprească la fântâna din răzor, unde poposește ca să stea de vorbă cu frumoasa româncuță. Și să-i îmbie cu drag cofița cu apă.

Iar drumețul după dânsa bea, fugarul își adapă

Și să jură că pe lume nu-i așa de dulce apă.

Iată-ne în față cu o altă nouă caracteristică, pe care ne-o reoglindează pastecele, poate cea mai gingașă notă a sufletului lui Alecsandri, căreia îi dedică cele mai senine, dulci și fermecătoare versuri și aceasta e iubirea pentru femeie.

Alecsandri poetul visurilor de noroc, cântărețul gingășiei și al seninătății, e natural că n'a putut să simțā față de femeie, acest vis de înger

preschimbat în ființă, cum zice D. Zamfirescu, altceva, decât o iubire și devotament nemărginit.

Pentru el femeia e cel mai perfect capd'operă al naturii, e dulce ca seninul de zi de primăvară. "O drăgălașă minune cu ochi vii e femeia". Românca sprintenă cu ochii negri, cu "buze rumeioare, cuib voios de sărutări", cu rotundul "pept de crini", cu "glasul aurit", iată ce îi place lui Alecsandri.

Cele mai gingașe scene de o drăgălășenie neîntrecută ei i-le dedică.

Purtând cofița cu apă rece	S'ajungi mireasă, s'ajungi crăiasă
Pe-ai săi umeri albi rotunjori,	Calea să-ți fie numai cu flori
Juna Rodică voioasă trece	Și casa casă și masa masă
Pe lângă junii sămănători.	Și sînul leagăn de pruncușori.

Ei cu grăbire îi sar în cale	Ei zic ș'o seamăn', cu grâu de vară
Zicînd: "Rodică, floare de crin,	Apoi cofița întreag-o beau;
În plin să-ți meargă vrerile tale	Copila râde și 'n calei sboază,
Precum tu dragă ne eși cu plin!"	Scuturând grâul din părul său.

Câtă deosebire între femeia plină de o sfântă nevinovăție din versurile lui Alecsandri și femeia poeziei lui Eminescu.

Acesta vede în femeia de astăzi umbra unui "ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este". Amarul desiluziilor sădește în sufletul lui o aspră ironie față de femeia de azi căci femeia de azi e înaintea ei o frumuseță rece, fără suflet, chipul de marmoră al zânei Venus, divinizarea frumuseței de femeie. Eminescu intră în sufletul ei, în care află multă viclenie și necredință. Pentru Eminescu femeia e un demon cu chip de înger, căreia nici cea mai bărbătească împotrivire nu-i poate rezistă.

Tonul acesta al poeziei lui Eminescu, rău înțeles de școala blazaților, a fost dus la exagerare de curentul decadent în frunte cu Radu Rosetti.

Acești apostoli ai păcatelor încălziți de senzualismul decadentilor fracezi, ca Francois Copée și alții, cântă femeia în versuri muiate în dragoste de satiri lacomi și bețivi. Lipsa de tărie și caracter, amăgirile nopților de urgie, adăpați la izvorul murdar al păcatului, acești corifei predică minciuna, cu ochii umflați și cu zâmbete sarbede, oglinda drojdiei scârboase, ei aduc osanale de preamărire păcatului.

Norocul literaturii noastre a dat însă la lumină în curând talentul unnui Coșbuc, care cu lira lui sănătoasă spulberă cântecele acelor suflete bolnave.

Coșbuc ca și Alecsandri e un devotat adorator al femeii. El se mărginește însă și mai mult la femeia română dela țară; aceasta e tipul

adevăratei femei, aceasta pentru Coșbuc e frumoasă “cât eu nici nu pot o mai frumoasă să-mi socot cu mintea mea .”

Să ne cugetăm numai, la Suptirica din vecin, Rea de plată, Scara sau La oglindă, sunt tot atâtea scene de o drăgălășenie neîntrecută cari toate ne tradează sentimental gingaș care stăpânește și pe Coșbuc.

Îi place și lui românca rumenă la față, cu ochiul negru și neastâmpărată, mlădie ca un spic de grâu, - cu trupul'nalt cu părul creț frumoasă ca un gând răsleț.

Pentru Coșbuc femeia e un obiect gingaș și drăgălaș, făcut ca să îl însenine, pe care pururea să-l drăgostiască și mereu să-l sărute.

Și o sărut mereu, mereu,
Orice-ați spune, orice-ați face
Nu știu cum dar mie-mi place
Să sărut – așa sunt eu
Orice-ați face
Doar e dat de Dumnezeu.

Nu se poate o caracterizare mai frumoasă a sufletului răpit de simțirea dragostei față de femeie.

În fața acestora ni-se prezintă Iosif și Goga cu un fond nou. Amândoi se ridică peste sentimentalitatea unei iubiri platonice legate de o ființă femeiască, o copilă ruptă din frumuseța razelor de soare. Idealul de femeie la amândoi este: *mama* . Intenzitatea unui sentiment puternic legat de sbuciumul unor stări sufletești vitrege stoarce din strun acestor cântăreți cele mai frumoase accente. Iubirea de mamă le-a legat sufletul cu cătușe prea puternice, iar în răzvrătirea lor sufletească cu sarbedele convenții vremelnice singură mama este, care le mai poate da mângăere, care îi poate robi cu iubirea ei. Resignarea care caracterizează alipirea aceasta cătră mamă în poeziile lui Iosif află o izbucnire mult mai vehementă, mult mai naturală și profundă la poetul nostru Goga.

De mamă i-a rămas sufletul legat de când a pus piciorul în pragul străinătății:

O văd pe mama ‘n colțul șurii
Așază încet merinde în glugă
Înduioșată mă sărută
Pe părul meu bălan, pe gură.

Din neagra depărtare a înstrăinării iubirea de mamă îi fură sufletul departe înapoi la casa cu trei pruni frățini și parcă aude un cântec ce tremură în plânsul frunzelor de plopi:

Aș vrea să fiu acuma
În sat la noi acasă.

S'ascult cântarea asta	Ea biata să-mi sărute
Cum picură domoală	Lunițele pe frunte
Pe capul greu de gânduri	Norocu'l să mi-l vadă
Să-l culc la mama 'n poală.	În firele cărunte.

Încetișor la sânu-i
 Obrajii să-mi îngroape
 Și lacrima nădejzii
 Să-i tremure 'n pleoape.

Iar când jalea resignării îl cuprinde:

De ce m'ați dat de lângă voi
 De ce m'ați dus de-acasă
 Să fi rămas fecior la plug
 Să fi rămas la coasă.

Când icoana zădărnicită a unei sorți mai bune îi toarnă o adiere de decepție în suflet, duișia i se concentrează în chipul mamei , ce-i răsare în gând:

Și parc'o văd s'ar bucura
 De-o noră biata mamă
 Să-i deie sfaturi și s-o certe
 Când nu va lua samă.

Și în conștiința spulberării acestor doruri senine, pe cari le vede strivite ca frunzele pe cărare, poetul numai mamei i-se poate tângui ca ea să-l mângăe.

Dorurile mele	În zadar le caut
N'au întruchipare	Visurile, mele
Dorurile mele's	Strălucita salbă
Frunze pe cărare	Salbă de mărgele
Spulberate și strivite	Minunată și pierdută
Frunze pe cărare	Salbă de mărgele.

Tot ce-mi țese noaptea
 Zorile-mi destramă
 Mi-s'a dus norocul
 Nu-l mai plânge mamă
 La icoana preacuratei
 Nu-l mai plânge mamă.

Revenind la pastelele lui Alecsandri vedem, că nici unul nu privește femeea din punctual de vedere al lui Alecsandri. El vede în femeie un înger

întruchipat, scânteie divină, o zână căzută din cer, ideala Ileana Cosânzeană a poveștilor din popor.

Pentru el femeea e “comoară de tinereță, comori de fericiri”.

Un zâmbet de femeie, un singur sărutat e în stare să dea o patrie iubită la tristul ezilat, femeea lui Alecsandri e creată pentru iubire și iubirea pentru ea și e menită să trăiască în iubire și să moară iubind.

O idealizare mai perfectă a secsului frumos nu se poate.

Punînd însă în fața acestei frumoase idealizări, și o mică parte din decepția realizmului ne vine să aprobăm și noi zisele lui Lessing în Emilia Galotti: Da, natura și-a propus săs întrupeze cel mai perfect capd’operă al său în femeie, dar a greșit, căci a luat lutul prea fin.

*

Nu-i mirare că Alecsandri imprimă tuturor icoanelor sale o lumină atât de senină feerică. El însuș e fiul naturii, e un suflet blând care trăiește în deplină mulțămire. În toate amănuntele naturii el vede bunătatea și înțelepciunea ideală a dumnezeirii. Asta îl umple de bucurie și fericire, răutatea și pornirile păcatului sunt departe de sufletul lui. Dragostea de viață îi dă putere și avânt.

Păcat de cine moare

Ferice de cei vii

Iată principiul, care călăuzește pe Alecsandri.

Toate, înfrățirea florilor cu paseri și gândăcei, șoaptele frunzișului alintat de adierele zefirului; potopul de lumină ce se cerne cald și dulce în văzduh, cocoarele călătoare și sfânta muncă dela țară, toate deșteaptă în sufletul lui o dragoste puternică de vieață. Știe că în lume

Nouri sunt ce nu fac umbră

Și dureri ce nu las urme,

e convins că orice durere trebuie să se curme. Aceasta nu-l tulbură, nu-i sugrumă avântul și nu-l împiedică să cânte farmecile acestei vieți călătoare.

Concepția filozofică a vieții ne-o prezintă versurile lui Alecsandri într’o haină de fir de aur și mătasă.

Acelaș fond ni-l oglindează și poeziile lui Coșbuc. Acesta exprimă însă această filosofie mult mai direct și hotărît.

La Coșbuc, dragostea de vieață ia un caracter superb și bărbătesc.

Vieța-i datorie grea

Și lașii se ‘ngrozesc de ea.

Un adevăr acesta superior umilinței, bigotismului, superior senzualismului epicureist și superior stoicismului din cauza ideii creștine despre scânteia divinității acestei vieți. Viața nu este dată ca s’o trăim Zice

Coșbuc, trăiește deci și nu te îngrozi de ea. Nu cerceta scopul ei, căci scopul ei e dumnezeesc și mărginirea minții nu îl înțelege.

Nu cercetă aceste legi
Că ești nebun când le 'nțelegi.

E superbă înălțarea aceasta de idei, concepție superioară pesimismului lui Eminescu, care vede în rostul vieții numai scrâșnirea dinților mizeriei și bezna nirvanei și propovăduiește cuvânt de sinucidere.

Alecsandri toarnă toată această filozofie în cea mai platonicească formă.

Și dintre toate poeziile lui mai bine ne-o dovedesc aceste pastelele.

Ele sunt mai aproape de sufletul lui. În ele e întrupat mai bine, subiectivizmul sentimentelor lui. Ceeace zic criticii nemți despre Goethe, că în produsele sale e o parte din eul său, putem aplica și la Alecsandri. Pastelele sunt picături de mărgăritare smulse din sufletul senin al lui. Sufletul simțitor al poetului vecinic tânăr și fericit află în natură la tot pasul frumuseți nouă, cari îl farmecă și îi fură sborul fanteziei în regiunile libertății ideale.

Iar poetul fermecat de aceste frumuseți toarnă și în produsele sale acel duh misterios, care ne farmecă și pe noi cetindu-le.

*

Mă opres aci. Hotarăle restrânse ale unei conferințe de felul acesta mă împiedcă de a mai inzista asupra celorlalte calități ale pastelelor. Pentru că orișice s'ar mai zice numai cuvinte de măgulire ar putea însoți aceste scânteii ale spiritului lui Alecsandri. Micile defecte, de cari natural nu sunt lipsite pastelele, nu întunecă strălucirea intențivă a frumuseților lor ademenitoare.

Simplitatea vieții dela țară, originalitatea ei sănătoasă și plină de viață, atât l-a fermecat încât nimic nu l-a putut ademeni, nici ranguri nici poziții înalte, ca să se despartă de ra.

Nu-i mirare deci, că întreaga critică a asaltat pe Alecsandri cu osanale de preamărire, tocmai la apariția acestor pastele, pentru că nașterea lor a fost eveniment în literatura românească. Poezii de felul acesta nu cunoștea literatura română până aci, iar frumusețea lor extraordinară într'un timp când literatura română abia pornise pe drumul regenerării, le-a asigurat un loc meritat chiar în grădina măiastră a literaturii universale.

“Pastelurile, zice dl. T. Maiorescu, sunt un șir de poezii, cele mai multe lirice, de regulă descrieri, câteva idile, toate însuflețite de o simțire așa de curată și de puternică a naturii, scrise într'o limbă așa de frumoasă, încât au devenit fără comparare cea mai mare podoabă a poeziei române., o podoabă a literaturii îndeobște”.

Iar alt critic Fr. Damé zice:

“Alecsandri stă în literatura noastră pe un pedestal mai înălțat ca orișicare alt poet. Deși el nu se poate mândri cu profunditatea filozofică a lui

Goethe, ori cu puterea și vigoarea lui Victor Hugo ori cu arta romantică a lui Byron, totuși aflăm în poezia lui, ca și a acestora, ba poate mai mult, farmecul extraordinar, gingășia sentimentului și bogăția expresiei. Stilul lui e aur”.

Se înțelege, că în fața acestor accente de laudă, binevrednicită n’au lipsit nici glasuri de cucuvae, cari au căutat să adumbrească gloria “regelui poeziei române”, cum l-a numit critica română într-un timp.

Astfel zice un oarecare critic B. Florescu, că lui Alecsandri îi lipsește bogăția ideilor și filozofia spiritului pe care o are un Alecsandrescu, îi lipsește puterea și vigoarea unui Bolintineanu, de cari însușiri nu se poate lipsi adevărata poezie.

Cu manieră și mai disprețuitoare tractează pe Alecsandri cunoscutul scriitor Aron Densușian. Acesta află în poezia lui Alecsandri expresii sarbede, lipsă de idei și sentimente, în persoanele lui Alecsandri descopere păpuși, nu oameni, iar vigoarea și sănătatea, ce transpiră din pastelele lui, zice Densușian, e numai rumeneală și spoială înșelătoare.

Da. E adevărat. Are Alecsandri o greșeală. Și aceasta e expansivitatea fanteziei sale. Păcatul lui e că are o fantezie atât de bogată, atât de avântată pe plaiurile libertății spiritului, care nu cunoaște hotărârile cătușilor impuse de anumite legi convenționale omenești.

Poezia lui Alecsandri e un mozaic de diamante, care trămură în strălucirea vie și luminoasă a jocului admirabil de culori.

Muza lui Alecsandri e asemenea cerului înstelat sub care adierile zefirului, șoaptele frunzelor și murmurul izvoarelor se înfrățesc într’o dulce armonie.

Și dacă fantazia, care știe prinde din împărăția bogatei naturi scenele cele mai frumoase, care pricepe glasul neînțeleș al acestei naturi, o așa fantezie e o greșeală, eu doresc ca toți poeții noștri să sufere de această greșeală.